До конфіскаті — другий наклад.

Ч. 43 (10.426). Львів, четвер 26. лютого 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Мієячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО" Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

На перехресті...

З нагоди німецької соймової кризи.

Взаємини між пруським соймом і німецьким парляментом кидають цікаве світло на боротьбу за впливи головних партій і за весь напрям державної німецької політики. Гармонія між ними слаба, навіть рівновага кожнього з них зокрема частільки непевна, що парлямент шукає підмоги в соймі, а сойм у парляменті.

Доля останнього пруського соймового кабінету дуже характеристична у своїй ефимерности. Бувший німецький канцлер Маркс виступив у новій ролі премієра пруського сойму і продержався три дні разом зі своїм кабінетом. 218 голосів було за довірям для уряду, 221 голосувало проти. Урядова меншість складалась з центру, демократів та соціялістів; опозиція, переваживши трьома голосами, мала на своїм боці націоналістів, фашистів, „народню" партію та комуністів. Уся триденна дебата в соймі визначувалась незвичайною різкістю та партійною пристрастю. Над нею налягла атмосфера останніх фінансових скандалів, і головна справа: журба про майбутність пруської адміністрації — зійшла на другий плян.

Останній кабінет мав своєрідні риси. Це не було міністерство політичне, тому, що воно не вийшло з ніякої парляментарної коаліції; не було це міністерство наскрізь ділове, тому, що люде приналежні до нього належали до різко ріжних політичних груп. Дарма, що кабінет Маркса не мав виразного обличчя і що сойм зустрів його перший виступ з симпатією для його особи, панувало загальне невдоволення щодо його методи складання кабінету та приєднування своїх співробітників. Маркс запевнив собі у соймі піддержку католицького центра, демократів та соціялістів; але соціялісти не були вдоволені одиноким представником своєї партії в новім кабінеті, тим більше, що соціяліст-міністр внутрішніх справ увійшов туди лише силою своїх фахових даних.

Суть нової крізи в тому, що вся тривкість нинішнього центрального уряду на чолі з Лютром залежить від піддержки центра. Як не має під собою міцних основ пруське міністерство з орієнтацією наліво, так само хитким є німецький уряд з орієнтацією направо. Упадок одного захитує другим. І це трівати-ме так довго, доки Німеччина, чи то при помочі кооперації парляментарних груп, чи шляхом нових виборів не створить собі справжньої парляментської більшости, правої або лівої.

Можна сумніватись, чи пруський сойм згодиться на власне розвязання. Це було би під смак націоналістам, але не йшло би на руку народній партії та комуністам. Зрештою ціла низка внутрішніх справ першорядної ваги, таких як справа буджету, фінансових взаємин Пруссії з державою не дозволяє кидати їх у крутіж нових непевних виборів. Питання в тому, чи католицький центр захоче піддержати порозуміння з демократами та соціялістами, або чи піддасться натискові правих партій і ввійде в буржуазний бльок. Коли католики лишуться на дотеперішнім становищі, невдача кабінету Маркса в пруськім соймі відібється на становищі кабінету Лютра та Штреземана.

Колиб німецький парлямент користувався послідовністю англійського, тоді повинен би розписати нові вибори. Але ясні постанови не лежать нині в інтересі німецької політики. Звідсіля ці хитання кабінетів та непевні партійні коаліції з тактичних мотивів. Вони продовжують неясну міжнародну атмосферу, тому, що справа вступу Німеччини до Ліги Націй або мирного порозуміння з Францією не сходить з черги дня міжнародньої політики. Поворот до воюючого націоналізму, з перспективою монархії або щораз більша еволюція в напрямку демітаризації та демократизації держави — ось дилема яка хвилює Німеччину неменше як инші держави.

Без полуди на очах.

I.

Затаюваний, на чотири спусти зачинений, в закамарках Ватикану при збереженні всіх найгірших прикмет тайної дипльоматії підготовлюваний конкордат між римською курією і польським урядом є фактом довершеним. День 10. ц. р., день підписання польсько ватиканської умови кард. Ґаспарім та представниками польського уряду: амбасадором Скшиньским і вшехпольським ватажком Грабским, є початком послідовної, систематичної ліквідації унії.

Вже попередні акти польського воюючого національно-шовіністичного клерикалізму при видатній, активній допомозі польської екзекутивної влади,

виявило ліквідаційні тенденції у відношенні до гр. католицької (унійної) церкви, головним чином тому, що та церква після довгих періпетій стала національною церковною організацією великої частини західної вітки українського народу. Та поведінка польської влади з б. унійними церквами, власністю українського народу, недопущення епископа д-ра Боцяна до обняття своєї катедри в Луцьку і взагалі пильний догляд над тим, щоби припинити спроби віднови унії на Холмщині й Підляшу, — все це в створених умовах є таке природне, буденне і льогічне, так ясно виходить з польської психіки і її тенденцій, що ніхто не обманював себе можливістю, щоби могло бути инакше

За те великим ударом, просто обухом є для нас поведінка римської курії.

і також здержливість Риму в наболілих питаннях унійної церкви в Галичиній, його фактичний перехід на бік польської світської влади в справах гр. кат. церкви і її єрархії (справа метрик, справа будинку духовної семинарії, загарбання гр. кат. церкви в Маріямполі, обсаджування парохій і сотрудництв, господарка ерекціональними ґрунтами, поведінка з о. митрополитом) вказує, як далеко пішла римська курія, як тісно обвязала вона ... хоч з ходами польської світської влади загребущого латино - польського духовенства.

мчи

Дивлючись на всі ці ак спомагання наступу на гр. кат. кву, приходиться як образливу ...ію приводити слова папи Урбана VIII. (висловлені в 1626 р. до холмсько-белзського епископа Методія Терлецького): „O, mei Rutheni, per vos spero Orientem convertendum!"

Справді, як глуха іронія, як бючий в лице насміх звучать сьогодня ці далекосяглі слова римського Pontifex-a Maximus-a. Сьогодня й знаку нема з тих холмських, луцьких, володимирських і белзських станиць, які моглиб проміньовати на схід. Не тільки нема їх як проміньочих осередків, але і як церковних центрів для місцевого населення.

Часами здавалося, що інтерес Риму, інтерес соборности католицької церкви не покривається з інтересом польського імперіялізму. Та конкордат з 10. лютого цр. доказує якраз, що між польською світською владою (не згадуючи вже про духовну) і римською курією істнує повна гармонія, одностайна думка, один фронт відносно унії. Можна без найменшого сумніву на основі постанов конкордату твердити про ліквідацію унії. Її повільна, але неминуча загибіль є задекретована однозгідною постановою польського уряду і римської курії.

Перш усього церковну провінцію „греко-русинського обряду" (папи Пій X і Бенедикт XV уживали номенклятури: українсько - католицький обряд!) звужено тільки до Сх. Галичини: львівської, перемиської й станиславівської. На північно-західні землі заборонений доступ українсько-католицькому духовенству. Там поставлено для унії рогачки згідно зі „сокальським кордоном". А колиб там найшлися які вірні гр. католицької церкви, то вони згідно з арт. XVIII. будуть підчинені „місцевим ординаріям", себто латино-польським епископам.

Трьом гр. католицьким дієцезіям на українській національній території згідно з постановами конкордату протиставляються аж пять латино-польських дієцезій (львівську, перемиську, луцьку пінську і підляшську)

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 114/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Presowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 37 (10.419) z dnia 19. II. 1925. w artykułach pod tytułem 1) „Nawmanja" ustęp między słowami: ne na misci... a: Wsioho try mis aci, w tymże artykule ustęp między słowami: polskij presi... a: Kresowa Rada, w tymże artykule wyrażenie między słowami: Skulskoho,.. a: rozwywaw, w tymże artykule ustęp między słowami: u Warszawi... a: pid naskoju, w tymże artykule ustęp między słowami: szczoż stało*... a: Osobływo obiznyk, w tymże artykule ustęp między słowami: je ukoronowanniam... a: Konstytucija, w tymże artykule wyrażenie między słowami: bez widoma... a: St. Tuguta w tymże artykule ustęp po słowach: bez dozwołu... do końca artukułu. 2) „My i wony" ustęp między słowami: wyhladom czołowiczok... a: Pid rukamy a nas zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65 a) uk., ad 2) zbrodni z § 65 a) uk. i występku z § 202 uk. uznał dokonaną w dniu 18. lutego 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 2?. lutego 1925 r.

(Підпис нечиткий).

та одну вірмено-польську (львівську). І хоч на тій території є понад півчверта міл. визнавців гр.кат. обряду, до 2 міл. латинського і кількасот вірменського, то відношення дієцезій гр. кат. до латино-польських є 1 : 2.

І тут виразно зазначені тенденції польського уряду, польського духовенства і римської курії. Та це ще не вичерпує польсько-ватиканські цілі. Не всі римо-католики є Поляками, є теж римо-католики Українці, а особливо римо-католики Білорусини. Досі римська курія виявляла деяке зрозуміння для національних рухів, для національної еманципації. Вона згодилася на введення рідної мови до церкви Хорватам, вона навіть деякий час чинно піддержувала змагання Литовців, Лотишів і Білорусинів щодо заведення рідної мови до додаткових богослужень в латинській церкві. [illegible] в конкордаті з Польщею [illegible]лася ця лінія Риму. В арт. XXIII. покладено край еманципаційним змаганням польських „інородців“ в Польщі. Ніяка зміна в мові, уживаній в дієцезіях латинського обряду до проповідей і додаткових богослужень не може наступити, хіба на основі спеціяльного уповажнення конференції всіх епископів латинського обряду. Ясно, що ніколи польські біскупи не дадуть своєї згоди на введення української її білоруської мови до латинської церкви на українських і білоруських землях.

Тому й радіє шовіністично-імперіялістична польська преса, роблячи свої висновки з конкордату та підтверджуючи цей крайнє некорисний для нас бік конкордату дипльоматичною фразою, що — мовляв — конкордат є не тільки унормуванням взаїмних прав церкви і держави, але головним чином задекретуванням однозгідности інтересів латинської церкви і її римського центру з інтересами польської держави у вшехпольському розумінні. Ф. Ф.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Між білими і червоними.

В ч. 40 і 41 надрукували ми статтю нашого паризького кореспондента про справи, зв'язані м'ж иншим про нові „інтервенційні“ наміри. Сьогодні містимо на ту саму тему статтю нашого варшавського кореспондента з дещо відмінним освітленням цеї кривдивої справи. Очевидно, обі статті мають чисто інформативний характер без принціпового відкладу з нашого боку. — Ред.

Варшава, 22. лютого 1925.

Цими днями я одержав листа від групи українських емігрантів, в якім мене просять поінформувати, чи можна з довірям поставитися до відомостей про скору інтервенцію Миколи Миколаєвича разом зі Скоропадським на Україну, про те, що в Румунії готується для швидкої акції армія Петлюри і т. д. Автор листа додає, що ці відомости, одержані з ріжних джерел, дуже хвилюють місцеву українську кольонію, що мріє про поворот на Вел. Україну. На цей лист можна булоб подивитися як на дивовижний випадок, як би точнісенько такі самі відомости не приходили з ріжних, дуже далеких одна від одної, місцевостей. Уже а priori можна було зробити висновок, що сіяла і сіє їх одна й та сама рука, маючи досить широкі можливости, аби провадити таку акцію в багатьох пунктах одночасно. Потім виявилося, що не самі тільки емігранти підпадають суґестії зазначених чуток. Русофільські кола волинської обмосковленої або й просто таки московської інтелігенції цілком поважно читають маніфести оперекового царя Кирила та відозви Миколи Миколаєвича про скорий упадок більшевиків і відновлення колишньої Росії. Поруч з цим цікаво зазначити, що велика акція провадиться тепер московськими монархістичними агентами поміж Українцями безпосередньо. Маю про це певні відомости. Використовуючи пригноблені настрої еміграції, особливо кол з гетьманськими симпатіями, агенти російських монархістів запевняють, що між Миколою Миколаєвичем і Павлом Скоропадським підписана умова про спільну акцію, а деякі додають, що був при цьому й Петлюра і хоч сам, мовляв, тої умови не підписав, але цілком з нею погодився...

Дуже багато тепер серед української еміграції людей, які перебувають у незвичайно важких матеріяльних умовах. І до таких, особливо до бувших старшин української армії, російські агенти охоче приходять із грошевою допомогою.

Чи треба зясовувати, до чого прямує вся ця акція, задля чого утворюється вся ця облуда? У російських монархістів очевидно завелося трохи грошей, і як це звичайно з ними буває в таких випадках, вони кричать orbi et urbi, що в скорому часі розпочинають інтервенцію. Але на дорозі стоїть Україна, — отже треба конче „хахлов“ задобрити, одурити, перетягти кого можна на свій бік, а решту збаламутити й розкласти. Є досить певні підстави гадати, що бувший гетьман Скоропадський не має до всього цього ніякого відношення, але тимчасом агітація його йменням ділально провадиться — та не тільки тут, біля нас, але й серед української, переважно галицької, еміграції в Америці. Якісь малороси очевидно тут працюють.

По суті перед нами повторюється звичайна московська тактика — та сама тактика, якої трималися Москалі, коли під проводом Денікіна захоплювали Україну. З ненавистю ставилися вони до нашої національно-визвольної боротьби, так само, як ставляться й тепер — але зовнішне старалися цього різко не виявляти, щоб не дратувати населення. Дискретний наказ ген. Шілінга пропонував уникати сутичок з українськими частинами, по можливости переваблювати їх до себе, а коли не можна, то обеззброювати. Кермуючись цією тактикою та використовуючи українську простодушність, Денікінці й вирвали підступним способом Київ з рук українського війська в серпні 1919 р.

Це треба добре памятати тим, хто нині знов наставляє ногу в московську пастку.

Та все таки доводиться рахуватися з психольоґією людей, що вже до краю натерпілись лиха на вигнанні і готові вірити кожній більш-менш доладно скомпонованій фантазії, коли вона обіцяє їм хоч і знаковатий поворот на свою батьківщину. Отже варта цим біолахам подумати над тим, що моглаб дати нам нова московська інтервенція, керована поміщицько-монархічними ватажками. Хібаж не ясно, що тепер ще певнійше, ніж у 1918—1920 р., вона далаб ті самі результати: розгром білих і зміцнення червоних. Цеж не без підстав де-хто гадає, що самі комуністи підтримують та ширять чутки про білу інтервенцію, аби викликати більшу консолідацію своїх сил та підняти себе в очах населення.

Поза тим нам уже пора тверезо рахуватися з альтернативою, що для нас ліпше: білий зголоднілий поміщик, на якого має морально спіратися ота московсько-малоросійська інтервенція, чи сучасний режім на Вел. Україні, який між иншим виказує явне здавання комуністами своїх позицій. Маючи до вибору між двома режімами: білим і червоним, краще терпіти той, який уявляє менше небезпеки для національної нашої справи...

Я почав з листа легкодухих, кінчу листом розсудливого і передбачливого політика. Він пише мені: „За Збручем вже вариться українське пиво, але воно ще не готове“. І це правда.

Отже не про нову руїну на Україні, та ще й від московських рук, доводиться тепер думати.

Sонах.

Шкільний плебісцит.

На увагу п. воєводі й міністрові внутрішніх справ.

Насилування законів з боку урядових чинників.

В селі Острівчику Пільному золочівського повіту громадський комісар не хоче стверджувати власноручність підписів батьків на декляраціях в справі викладової мови.

На заяву батьків, що шкільні кресові закони виразно наказують громадським урядам стверджувати власноручність підпису заявив громадський комісар, що він інформувався у Золочеві у п. старости та пана інспектора і вони йому заборонили переводити леґалізацію.

*

З плебісцитової акції.

Громадяне села Пикулович львівського повіту користаючи зі шкіль[illegible]

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ. 3)

23 дні лодкою на морі.

(Продовження.)

Зворушуючі хвилини.

Нагло чую шелест і бачу крізь фіранку, яка закрила мою кою, як якась тінь повзає на колінах і на руках, по підлові. Напружую зір і пізнаю паню Кавль, жінку нашого капітана. Вона приховала до його кої, яка находилася навкоси від мене і в якій її чоловік тепер спав, знялась, себто стала навколішки, отворила обережно дверці, взяла його праву руку в свої обі руки і зачала пестити. Панство Кавлі дарують, що зраджую ті тайни перед українською публикою. Святочність тої хвилини виправдує тут мене та їх, соромитися жадне з нас не має чого. Капітан збудився, вихилив голову до жінки і обоє сплелися в один поцілунок. Я мерщій обернувся на другий бік, щоби моїм зором не профанувати того, що тут на нашій землі є найсвятійшого, і щоби не бути свідком того менту, який для панства К. був в їх дотеперішнім життю може найсвятійшим і найдорожшим, хоча мав бути останнім.

Я лежав задеревілий. Чекаю кінця. Лодкою так кидало то вверх, то вниз то в право то в ліво, що я не міг здати собі справи, в якій позиції в даній хвилині лодка находиться. Я перехрестився. Якжеж би? Адже я християнин! Прощатися тут як отсі там, я не маю з ким. Все для мене чуже. Чекаю кінця. Кінець сам то ще не було би нічо. Але це вичікування! Яка це хвилина прийде остання? Але ні, я ще живу. Обертаюся: не виджу пані Кавль, не знаю, що з нею сталося. Через щілину від дверей виджу направо від себе вверху як би скаменілу стать пана Кавля, що сидів непорушно при кермі. Його голова накрита шкіряною шапкою для охорони від дощу і солоної морської води. Через корабельні віконця по боках помалу зачинає продиратися денне світло. Видко зачинається день. Знаю, що нині середа. Нічого. Лежу. Чекаю. Хвилі ударяють одна сильнійше від другої об лодку. В середині повно води. Як би чим скорше! день! Тут і там хтось ворухається на підлозі. Нагло голосна команда: Rettungsfahne hissen, Rettungsgürtel los! Це крикнув наш капітан на свою жінку. Нас усіх це зелектризувало. Хто міг, добувається на верх. Як цей ратунок на пасах розумів наш капітан, я його потому не питався, бо в маринарському життю не ведеться, щоби пригадувати собі небезпечні хвилини на морі. Можна лише дивитися собі в очі і в очах можна вичитувати найскритші і найглибші гадки, але виразно про це говорити словами — не ялося.

Що таке? Бачимо шведський воєнний торпедовець недалеко від нас. Льорнеткою можна було розпізнати синьо-жовтий шведський прапор. Але ні одної людини. Жінка негайно піднесла хоругов на щоглі, на знак, що прохаємо ратунку. Потому почала розвязувати шнури від рятункових поясів. Додаю тут, що пані Кавль була так само вишколеною морячкою, як її муж, і знала все, що треба, лише не мала тої сили.

З розвязанням не йшло. Мокрі від води шнури так поплутались і повсмоктувалися в себе, що ніяк не можна було їх розвязати. Муж стежить за рухами жінки, а для нас кожна мить — вічністю. Жінка питається, де ніж. „Nach Vorschrift“ була відповідь мужа. Шукає, нема. Я приглядався її рухам і цілій поведінці: ангельський, святий спокій у цілій поставі і всіх рухах; ні нетерплячки, ні роздратування, або хоча би найменшого збентеження; оттак як нераз шукаємо хустинки в кишені свого убрання. Тут я пізнав, що значить справжня жінка і її природа: не в чарівних очах, не в солодких словах, не в безмежних пестощах, але в вірности та непохитности при боці мужа, в тім безмежнім, святім, величнім спокою, який окружав її стать не вважаючи на близький маєстат смерти.

Тої хвилини я ніколи не забуду. Часом обявлється тайна та сила природи не в великих ділах, які звертають на себе загальну увагу, але в дрібницях, які бачить тільки той, хто чистим серцем до неї прилягає.

Рятункові пояси були готові, але з них малий був би хосен, бо до них могло присилитися лише четверох людей, по два до одного, а нас було девять. Один другому бльовав на лице, на груди; мало хто реаґував і повів рукою, щоб обтертися. З торпедовця не діставали ми жадної відповіді. Кружляли ми якийсь час поблизу нього, відтак хвилі розділили нас і ми стратили його з очей раз на все. Пострілок ратунку, який нас на мент захопив — розвіявся. Ми з отупінню зійшли на низ, не обмінюючись ні одним словом. Також наш капітан віддав керму з рук свого другого товариша і кинувся до своєї кої, зачинивши за собою двері з пересердям. Торпедовець видко сам був вінсований, або бував помочі і не міг реаґувати на наші знаки.

Я з трудом вліз до своєї кої. Инші кинулися на землю і зробилася знов одна маса живого м'яса. Нервова енерґія, хід сходами вверх та вниз напруження, сподівання і знов поворот до безнадійної дійсности — не все всіх так ослабило, що лежачи поруч себе або й на собі, ми почали знов виблювувати зі себе, хоча [illegible] тий день ніхто з нас не мав нічого в устах. Я був так само ослаблений, але почував себе цілком здоровим. Другою з цілого нашого товариства, що не піддавалася, була пані Тешнер.

(Докінчення буде.)

Земля для селян.

Промова посла Андрія Пащука в польському соймі дня 19. лютого 1925 р.

Дня 15. липня 1920 р. в обличчі смертельної небезпеки для уряду буржуазії в Польщі ухвалив сойм закон про земельну реформу. Так звана лівиця того сойму тоді дуже тріюмфувала, хоча було вічно безсумнівною, що земельна реформа навіть така, яку тоді прийнято, ніколи не буде проведена в життя.

Ошибною є думка, немов би то в Польщі прийняття якогось закона було рівнозначним з його виконанням. Аж надто вимовним доказом на те є польська конституція, про яку так багато балакав Строньск, а яка не зважаючи не її прийняття, до нині не ввійшла в життя у польській державі.

А чому воно так дієтьсє? Тому, що конечною передумовою введення якогось закону в життя є боротьба за нього, його оборона та фактичне введення його в життя якоюсь досить сильною і політично зорганізованою класою. А в Польщі одинокою класою, що має свободу організовання, якої вона завзято боронить, є буржуазія (чи краще поміщицтво і буржуазія). Доки отже селяне та робітники не зможуть протиставити себе буржуазії як зорганізована політично-суспільна сила, доти з того, що ухвалить сойм, входитиме в життя тільки те, що йде по лінії інтересів буржуазії або те, що вона толерує. Сумна історія земельного закону незбито це доказує. Ухвала цього закону була тільки політичною демонстрацією, що мала на меті зорганізувати селян для оборони польських мастків. Ишло про те, щоби селянин і робітник почув себе співвласником поміщицької землі та щоби її боронив проливаючи кров.

Не зважаючи на напружену акцію „Пяста" і „Визволення", не зважаючи на ошуканства селян і сільських робітників, село домагається щораз енергічнійше проведення земельної реформи. Навіть найбільш устепчиві для буржуазії посли не можуть вже здавити щораз грізнійшого протесту села. Коли вони бодай позірно не зроблять чогось для проведення земельної реформи, то загрожує їм утрата посольських мандатів. Звідси і натиск деяких послів на уряд. Є це тільки слабий відгомін того крику за землею, що підноситься зі закріпощеними польськими обшарниками і капіталістами групи безземельних і малоземельних селян.

Відібрати панам землю! — ось що чути на всіх вічах і селянських зібраннях. Під напором тих криків рішив уряд Грабського зробити знов якийсь жест для успокоєння села, як це було тому 6 літ. Передовсім хочу звернути увагу на деякі пункти, що ріжнять нову земельну реформу від старої. Таята, написана під загрозою робітничо-селянської армії, що підходила до Варшави, була, правда, дещо загальна, але не зважаючи на свою неясність та недокладність, була вона більше рішуча та ясніша від тої, яку нам тепер пропонують. Новий закон є такий складний, покликує стільки всяких органів влади до співділання, старається взяти на увагу багато складних випадків, що практичне його проведення втопиться в трясовищі безплодної бюрократичної писанини. Досить пригадати, що численні точки того закону вимагають співпраці аж трьох міністерств: земельної реформи, скарбу та рільництва і державних дібр. Яка сила пробється крізь усі ті інстанції навіть тоді, коли не буде саботажу з поміщицького боку? А що саботаж буде і то дуже успішний, в тім ніхто не сумнівається. Вже нині проти реформи заявляються дуже енергічно органи крайньої правиці.

Зазначую згори, що не маю наміру подрібно розбирати цілий проект нової реформи. Я хочу звернути увагу тільки на виявлену в ній суспільну тенденцію. В законі з 15. липня 1920 р. було сказано (арт. I. 3 4 5), що Головний Земельний Уряд переведе примусовий викуп: 3) мастків, набутих в часі війни, отже від 1. серпня 1914 р. до 14. вересня 1919 р. особами, для яких хліборобство не було і не є професією; 4) мастків, які на протязі останніх пятьох літ змінили більше ніж два рази власника за виїмком випадків, де майно перейшло шляхом спадку або записну; 5) земельних мастків, придбаних у часі війни з лихварських доходів.

Наведені точки знайшлися в законі з агітаційних мотивів: треба було сказати селянам і робітникам: „дивіться! ось вам даємо землю! а відбираємо її спекулянтам".

Тепер такі гасла були недоречні. Божне мале число цивільних і військових достойників дійшло саме в останніх часах таким чином до посідання великих земельних мастків. Якщо прийшлося би справджувати, яке майно виросло з лихварських прибутків, то можна би попоганити недискретність супроти найвпливовійших достойників. Цеж в останніх часах земля густо-часто переходила з рук до рук, змінялися власники, які вважали, що льоката свіжо нагарбаного капіталу в землю є в Польщі найпевнійшою.

В новому законопроєкті пропущено вище наведені пункти та зложено його в дусі притильному для земельних доробкевичів, земельних спекулянтів та лихварів, з якими уряд Грабского не має наміру порізнюватися, бо — це його найвірнійші приятелі.

А якже означено в новому проєкті ціну примусового викупу? Ось у законі з дня 15. липня 1920 р. в 13. арт. стоїть: „Ціна викупу нерухомостей має становити половину середньої базарної ціни, яку платиться за мастки в даній околиці". Тодішний законопроєкт думав, що коли поміщик одержить половину базарної ціни на землю, то й так кривди не матиме за те. Новий проєкт постановляє в арт. 22, що „ціна викупу нерухомости усталюється згідно з фактично реалізованою ціною останнього платного набуття даного мастку або його части". Або, що не може нічого тратити. Коли ціна завдяки спекуляції була високо підбита то держава чи селяне, що загосподаровуються на парцелях вернуть спекулянтові докладно все, що він за землю заплатив, бо чейже не може мати ніякої страти.

Забезпечення інтересів посідаючих і обшарників — ось головне піклування закону. Чи і як селянин упорається з тими тягарами то вже другорядна або й зовсім підрядна справа. Цеж йде про те тільки, щоби сказати виборцям: заспокійтеся, земельна реформа вводиться в життя!

(Докінчення буде.)

них законів і виконавчого розпорядку до тих законів виготовили декларації з домаганням введення в місцевій школі української мови навчання і удались дня 22. лютого до правительственного комісаря п. Івана Мушиньского з просьбою, щоби цей згідно з законними постановами ствердив власноручність підписів на згаданих деклараціях. А були це: Василь Барабаш, Микола Тарас, Микола Скітняний, Антін Петрух і инші. Комісар не хотів ствердити підписів, кажучи, що він має розпорядження від своїх властей, щоби не стверджувати жадних підписів. Тоді п. Василь Барабаш удався до староства, щоби там увискати ствердження підпису, однак і тут п. комісар Гавроньскі заявив, що староство не стверджує жадних підписів.

Цією дорогою запитуємо п. воєводу і п. міністра внутрішних справ, чи вони думають поучити п. інспектора і п. старосту в Золочеві як рівнож громадського комісаря в Острівчику, що закони слід шанувати.

Поліційні репресії.

Громадяне села Оброшина городецького повіту виготовили вимагані шкільним законом декларації, щоби внести їх до шкільних властей. Однак заки вспіли ствердити свої підписи на тих деклараціях, вже постерунок державної поліції в Оброшині почав своє урядування. Поліціянт Опаліньскі з громадським комісарем Іваном Клімчаком і громадським таксатором Іваном Казьом ходили в днях 21. і 22. лютого від хати до хати, шукали за деклараціями а при тій нагоді уживали ріжних високо-культурних виразів як „chłop świnia kwicze i sam nie wie co chce — mołyka polityka" і т. д.

При пошукуваннях за деклараціями допитували, відкіль взяли декларації, а коли хтось їм сказав, що від священика, то поліціянт сказав: „co księdzu do tego, on ma pilnować cerkwi a nie polityki, niech was nie namawia, żebyście dzieci spisywali do szlachtuzu". Такі відвідини зложив державний поліціянт з громадським комісаром і таксатором між иншими п. Петрові Тимчишинові, Іванові Кулаєві, Бордунові Гриньковї та Иосифові Смоляньскому.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Конкордат перед соймом.

Соймові комісії конституційна і загр. приступили до розглядання проекту закона про ратифікацію конкордату. Перший промовляв дел. уряду Ст. Грабскі. Він заявив, що життя держави повинно бути відмежоване від життя церкви. Але є ділянка, де це неможливе, цебто моральне і рел. виховання суспільности. Конкордат не допускає встрявання церкви до шкільництва (?). Церква може мішатися лише до науки релігії. Кілька параграфів торкається льояльности церкви до держави. М. и. 19. § каже, що бенефіцій не можуть одержати чужинці і люде, яких діяльність суперечить інтересам Польщі. Того припису нема в ніяких инших конкордатах. Є він лише в конкордаті з Польщею. Реферат переривала лівиця ріжними увагами. Референтом справи вибрано посла Хаціньского (ХД.), корреферентом Чапіньского (ППС.). Дискусія на слідуючому засіданні.

Смерть Брантінґа.

Зі Стокгольму звідомляють, що 24. II. помер там кількакратний шведський прем'єр Брантінг. Останніми часами зрікся Б. премієрства, а був делегатом Швеції до Союза Народів. Головну свою діяльність звертав для мирної полагоди політ. конфліктів між державами.

Троцкий амбасадором в Японії?

„Дейли Тел.": Радянський уряд задумує іменувати амбасадором у Японії Троцкого, коли він зовсім виздоровіє.

Диверсійний рух.

„Сл. П." звідомляє, що ватажок Вл. Доманьскі перейшов на радянську службу й організує ватаги, щоби на весну зачати сильнійший диверсійний рух. Ті, що вступили в його ряди, мусять зложити присягу. Дальше „Сл. П." звідомляє, що польські власти арештували в звязи з повищим рухом кільканацять людей й учителя в одному селі на Волині.

Справа участи Німеччини в С. Народів.

Кореспп. „Д. Тел." довідується, що нім. меморіял до С. Народів у справі приступлення Німеччини до С. Народів війде на порядок нарад на березневій сесії Союза. Справу може рішити пленарний збір Союза.

Італійська виборча реформа.

Італійський король затвердив закон про виборчу реформу.

В справі державної кредитової допомоги на весняні засіви.

(Докінчення.)

Отже перед таким доконаним фактом знайшлися делегати Головної Ради „Сільського Господаря", коли їх покликано в склад воєвідських засівових комітетів, склад яких покликали воєводи відпоручників усіх рільничих і рільничо-торговельних польських організацій, ділаючих на даній території воєвідства, а зпоміж українських організацій покликали воєводи лише представників „Сільського Господаря", в тім львівський і станиславівський воєвода покликали в склад воєвідського комітету по 1-му представникови „Сільського Господаря", а воєвода тернопільський покликав двох представників. Склад воєвідських комітетів представляється так, що представників польських організацій було 7—8, а представників „Сільського Господаря" 1—2. Покликаний крім цього через воєводу у Львові представник недільного „Русского Рольничого Союзу" не підпержував оборони малої власности і явно виступив проти інтересів української кооперації.

Знайшовшися в такім складі воєвідських засівових комітетів, представники „Сільського Господаря" намагалися вплинути на зміну введеного через воєводів процедеру технічного ведення засівової акції по думці даних їм через Головну Раду доручень, однак маючи проти себе чисельну перевагу представників польських організацій, не мали послуху на засіданнях воєвідських комітетів зі своїми проектами і їх голос не зискував в ніодному випадкові більшости присутних на засіданнях членів комітетів. В цей спосіб ні одного домагання Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" предложеного поодиноким воєвідським засівовим комітетам через делегатів, не узгляднено будьто в цілости, будьто частинно і через це наша хліборобська організація не здобула собі ніякого впливу на хід веденої державної засівової допомоги.

Засівову допомогу рішили згідно всі три східно-галицькі воєвідства перевести в готівці, а не збіжем, проти голосу і протесту представників „Сільського Господаря", а то за посередництвом „Centralnej Kasy Spółek rolniczych" з поминенням української центральної каси кооператив, то є Краєвого Союза Кредитового.

Подання петентів про кредити доручило зокрема львівське воєвідство опініювати місцевим громадським засівовим комітетам, які доручило воєвідство творити в міру потреби. В склад цих громадських засівових комітетів поручило воєвідство покликувати: начальників громад, священиків, учителів і представників сільських рільничих організацій.

Готівку, припадаючу на поодинокі воєвідства, без розділу заздалегідь на квоти на велику власність і малу (за виїмком тернопільського воєвідства), якого то розділу домагалися представники „Сільського Господаря" однак без успіху, розділено згідно з відношенням посівної площі і нормального запотребування насіння ярих збіж, причім позісталою надвишкою обділювано повіти більше знищені. Отже одержали в цей спосіб в тисячах золотих:

На території львівського воєвідства: Бібрка 45, Березів 50, Любачів 50, Добромиль 40, Дрогобич 50, Городок 50, Ярослав 75, Яворів 90, Кольбушова 85, Кросно 50, Лісько 50, Львів 110, Ланцут 40, Мостиска 53, Нісько 70, Перемишль 90, Пшеворск 30, Рава Руська 65, Рудки 70, Ряшів 70, Самбір 85, Сянік 70, Сокаль 60, Старий Самбір 40, Стрижів 35, Тарнобжег 65 і Жовква 40.

На території тернопільського воєвідства: Скалат, Бережани, Підгайці по 80, Заліщики, Бучач, Копичинці, Тернопіль, Золочів, Чортків, Теребовля, Збараж по 70, Зборів, Броди, Камінка струмілова, Радехів і Перемишляни по 47.

Звідомлення із розділу готівки поміж повіти станиславівського воєвідства — Товариство не одержало.

Розмір дотеперішної веденої державної засівової допомоги узмістовлюється слідуючо:

Зваживши, що на території трьох згаданих воєвідства під вівсом і ячменем стоїть щорічно впересічі біля 680.000 гектарів землі, на що потрібно до повного обсіву біля 12.240 вагонів насіння, а дальше — зваживши, що мишва і атмосферичний стан сьогорічної зими знищив поважний відсоток озимини і конюшини, які мусять бути переорані, а ярої пшениці з огляду на небезпеку стебельної мушки сіяти є непорадно, належить приняти, що

дотеперішна засівова акція уряду може розвязати питання фактичної недостачі посівного зерна ледви в 1|10 части.

Тому відпоручник Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар“ у Львові вижадав на засіданні Восвідського Комітету у Львові 15. II. ц. р. від делегата Міністерства рільництва, щоби міністерство рільництва додаткові кредити у висоті 7.500.000 золотих, ухвалені соймом в цілости лужило на ратівничу акцію у Східній Галичині. Тоді то акредитива трьох східно-галицьких восвідств зросла би на 200 процентів первісної акредитиви, а розмір допомоги уряду міг би зарадити 40 процентам (2|5!) дійсного насінного дефіциту на отсій території.

Подаючи отсе до відома загалу Головна Рада Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар“ у Львові заявляє, що не залишає й на дальше оборони рільничого загалу навіть серед нерівних змагань сил, що беруть участь у восвідських комітетах, та взиває свої філії і кружки навіть у випадках, де вони не осягнули голосу у повітових і громадських засівових Комітетах домагатися, щоби рільник наш допущений був до дешевого кредиту на закупно насіння.

НОВИНКИ.

— **Начальний редактор** нашого часопису заявляє, що з огляду на свою неприсутність не бере відповідальности за вміщення кореспонденцій п. Борщака п. з. „З українських справ у Франції“ в ч. ч. 40 і 41., тим більше, що не погоджується з деякими уступами і тоном згаданих статтей.

— **Льойд Джордж на індексі.** „Нає Фреє Прессе“ з 22. ц. м. (ч. 21711) принесла велику передову статтю Льойда Джорджа п. н. „Wie steht es um den Weltfrieden“. У вчорашній передовій статті „Діла“ (ч. 42) п. н. „Загроза миру“ наведено невеличкий дослівний цитат зі згаданої статті б. англійського премієра. Прокуратура сконфіскувала цей цитат — а що все інше у тому числі нашої газети було „ценсурне“, вчорашнє число „Діла“ підлягло конфіскаті виключно завдяки „неценсурности“ поглядів одного з авторів того самого версальського договору, на якому основана новітня Польща!

— **Наверненя зими.** Погода стає вдячною темою для першої (по конфіскаті!) новинки. Сьогодні приємно поділитись з вістками, які надходять майже рівночасно з ріжних міст середньої і північної Европи. У середущій і південній Німеччині впав у перве у біжучій зимі великий сніг. Теж саме повідомляють з Берліна, який покрився білим саваном. Знову метеорольогічна станція у Ризі заповідає приплив до середньої і півн. Европи великої морозної хвилі. Виходить: будемо мати зиму!

— **Арештування дир. Антона Крушельницького.** Телефон голосить нам зловіщу вістку: Вночі з понеділка на вівторок (24. ц. м.) поліція перевела в помешканні директора рогатинської гімназії УПТ. п. Антона Крушельницького кількагодинну ревізію, самого дир. А. Крушельницького під закидом комунізму (!) арештувала й негайно відставила до бережанської тюрми. Для пояснення слід зазначити, що п. Антін Крушельницький, старий педагог і відомий український письменник, ледве три тижні тому цілком легально повернув з Відня і зараз же виїхав на педагогічну посаду до Рогатина. У Відні п. Антін Крушельницький займався виключно видавничою діяльністю, а саме виданням рідної і перекладної белетристики у В-ві „Чайка“. Вже від літ у політиці не бере ніякої участи, а по своїх давніх політичних переконаннях, як правий ес-дек, тим самим є відомий, як противник большевизму. Арештування культурного діяча тої міри, що Антін Крушельницький, є по всій імовірности висл[і]дом якогось доносу і свідчить знову про повну дезорієнтацію поліції відносно наших видних людей.

— **На увагу гр.-кат. консисторії.** В містечку Радимні управителем школи є відомий вшехполяк Кароль Яновскі. Коли позамісцеві діти гр.-кат. обряду хотять записуватися до виділової школи, примушується їх змінити обряд і ходити на латинську релігію. І так він не хотів вписати до школи Константина Сухого з Острова так довго, аж його мати згодилася, щоби її син ходив на латинську релігію. Коли вдова мати Осипа Головача з Острога не згодилася на таке, щоби її син змінив обряд, то Яновскі не приймав Головача до школи. Як тільки Яновскі довідається, що школяр є з мішаного подружа, то кличе батьків до себе і грозить їм, що виключить зі школи, якщо воно не буде ходити на латинську релігію. І так змусив Данильця, с. Матвія ходити на латинську релігію, хоча його батько є гр.-кат. Слідами управителя поступає Хмайова, управителька жіночої школи в Радимні. Вона теж жадає від дітей переміни обряду. Що на це наша духовна влада?

— **Санація господарських відносин.** З днем 7. лютого ц. р. у всіх польських урядах посередництва праці для безробітних було зголошених 178.070 кандидатів, з чого 81.380 безробітних мало право до державної допомоги. Взявши на увагу що 31. січня (себто тиждень раніше) зареєстрованих безробітних було 175.070, 1. січня ц. р. 163.090, а в серпні 1924 р. 149.097 — бачимо, що безробіття у Польщі безнастанно росте. Є це найкращий показчик безнадійних економічно-господарських відносин у польській державі: щораз менше варстатів праці, щораз більше нуждарів без пристановища, — паде маєткова спроможність загалу, податкова шруба дальше старається витиснути з населення останок, — і так в колісце.

— **З мадярських політик на Закарпаттю.** З ужгородської „Свободи“ довідуємося, що чеське мін. внутр. справ відібрало право громадянства, надане ще в 1920 р., директорові ужгородської гімназії Андрієві Алиськевичеві. Думка про переведення на Закарп. Україні ревізії права громадянства всіх не-уроженців ЧСР. вийшла від Бескидівців, себто кацапських кол, що гуртуються біля давнішнього губернатора Бескида. Таким робом гадають позбавити варстату праці а то й взагалі видалити з меж закарпатського губернаторства найкращих українських інтелігентських робітників. Першою жертвою такої політики мав би стати дир Алиськевич, на якого посаду зазіхає свояк губернатора, якийсь молодик Федик. Дир. Алиськевич користувався у пок. шкільного референта Пешека найкращою опінією, але Пешека не стало і верх взяли кацапські інтриги.

— **Забезпека польських письменників.** Два відомі польські письменники-белетристи, Казимир Тетмаєр і Иосиф Вайсенгоф, отримали від польського уряду досмертну платню по 460 зол. щомісячно.

— **Гицель, що ловить дівчат.** В Кракові спричинив тамошній міський гицель на днях велику авантуру на першорядній вулиці. Вся пригода мала такий перебіг: Гицель у своєму професійному завзяттю кинувся з арканом на собаку. Собака втікла між прохожих на хідник. Гицель кинув аркан між публику і зловив за шию одну панночку. Панночка з переляку втратила притомність. Пригода спричинила збіговище, а геройським гицлем зайнялася поліція.

— **Т-во „Достава“,** Домініканська 11. спровадило більшу скількість чорної матерії найліпшої якости для Всеч. Отців на реверенди й убрання, яку продає по низше ніж конкуренційній ціні за 33 за метер. Просимо на це не забути і, якщо в инших склепах не дістанете ліпшої і дешевшої, звернутися до: „Достава“, Львів, Руська 20. 1461 1—1

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під дир. І. Когутяка.
Грималів саля Просвіти.
Четвер 26. II. „Чесна Зузанна“.
Пятниця 27. II. „Неудалий романс“. 3—3

Український Наддніпрянський хор Д. Котка:
У четвер 26. II. м. Станиславів.
У суботу 28. II. м. Городенка.
У неділю 1. III. м. Городенка.
У понеділок 2 III м. Коломия.
У вівторок 3. III. м. Коломия. 1230 26-7

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дня 25. марта 1925 р. 10 г. перед пол. в салі Народного Дому в Борщеві

Звичайні Загальні Збори

„Інституту Український Народний Дім в Борщеві“.

Порядок нарад:

1) Відчитання протоколу послідних Загальних Зборів.
2) Звіт Виділу,
3) Вибір нового Виділу,
4) Іменування почесних членів,
5) Устійнення членської вкладки,
6) Справа відбудови домівки,
7) Внески членів.

Колиб не явилося відповідне число членів о 12 год. відбудуться Збори без огляду на скількість присутніх членів.
1464 1—3 *Виділ.*

Заява.

В дописі в „Ділі“ з 3. XII. 1924. ч. 269 посудив я рад. Карачевського о вчинку, нарушуючий його національну честь. В заяві в „Ділі“ з 12. XII. 1924 ч. 276 я направив заподіяну п. Карачевському кривду та знов у заяві ч. 288 „Діла“ з 28. XII. відкликав я попередню заяву вимушену нечемно на мені словом чести рад. Когута, який заявив мені під словом чести, що рад. Карачевський у часі похорону суд. пис. Теплецького навіть на цвинтарі не був, а відкликав я тому, що мій інформатор і инші люде впевняли мене, що рад. Карачевський був на цвинтарі й слова йому приписувані сказав. На судовій розправі на мій поважні й достовірні свідки ствердили в суді під присягою, що рад. Карачевський дійсно на цвинтарі не був і слів йому приписуваних ніколи не сказав, в наслідок чого мій інформатор Швець Михайло зістав засуджений, я переконався, що рад. Карачевський дійсно на цвинтарі не був і слів приписуваних йому ніколи не висказав, отже й слово чести рад. Когута неслушно через мене було подане в сумнів. Щоб направити кривду заподіяну рад. Карачевському й Когутові неслушно, я відкликаю мою останню заяву й удержую в силі попередню заяву в „Ділі“ з 12. XII. 1924 ч. 276 а рад. Карачевського і Когута за заподіяну кривду перепрошую.
Рогатин 18. II. 1925. — А. Лотоцький.
1456 1—1

Перші Загальні Збори

відновленої філії „Просвіта“ в Глинянах відбудуться дня 1. марта ц. р. о год. 2 пополудні в салі Тов-а Задаткового зі слідуючою програмою:

1) Відкриття Зборів.
2) Вибір Президії,
3) Реферат д-ра М. Рибака в справі просвітного руху в повіті від часу укінчення світової війни.
4) Вибір членів нового Виділу і голови Тов-а,
5) Означення висоти додаткових оплат до членських вкладок,
6) Реферат голови Тов-а „Просвіта“ М. Галущинського,
7) Внески і інтерпеляції.

Проситься безуслівно вислати від істнуючої читальні делегата, а від неістнуючої одного з членів останнього Виділу, яко репрезентантів читалень з відповідними легітимаціями. — Звертаємося з апелем до Всеч. Духовенства, інтелігенції і свідоміщих селян, щоби масово взяли участь в Зборах, а то з огляду на вагу справи і значіння Зборів і з огляду на те, щоб повіт був гідно репрезентований перед многозаслуженим головою Тов-а „Просвіта“.
За членів основателів філії „Просвіта“ в Глинянах:
Д-р М. Рибак, 1462 1-1 *о. Садовський.*

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10.